

Jordbruksoppgjøret

NORTURAS INNSPILL TIL NORGES BONDELAG OG
NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Innhold

Innledning og prioritering	2
Markedssituasjon for kjøtt og egg	3
Langtidsutsikter mot 2030	3
De ulike dyreslagene	4
Storfe	4
Gris	5
Småfe	5
Egg	6
Kylling	7
Fraktutjevningsordningen	7
Tilskudd til frakt av slaktedyr	7
Tilskudd til frakt av egg	8
Import, dagens tollvern og RÅK	8
Prisnedskrivning av fôrkorn	8
Velferdsordningene	9
Biosirk	9

Innledning og prioritering

Løpende matproduksjon i hele landet basert på lokale og fornybare ressurser er grunnlaget for en høy selvforsyning av mat i Norge. Stortinget fremhever norsk matproduksjon som en kritisk del av totalberedskapen (Totalberedskaps-meldingen).

Husdyrproduksjon er en sentral del av norsk landbruk, og en forutsetning for å utnytte ressursgrunnlaget. Husdyrproduksjonen er i dag spredt utover hele landet. I kombinasjon med kornproduksjon i kornområdene, gir det grunnlag for å kunne nå målet om en selvforsyningsgrad på 50 prosent.

Forbedret økonomi, særlig for grovfôrbasert husdyrproduksjon, er viktig for å opprettholde matproduksjonen i hele landet, og dermed kunne oppnå Stortingets politiske målsetninger innenfor landbruk og beredskap.

Markedet for storfe, gris, lam og egg er i god balanse. Det er en moderat vekst i markedet for hvitt kjøtt, og en underliggende trend med en svak reduksjon i forbruk av rødt kjøtt. Salget av rødt kjøtt i 2025 var bra. Prognosen for 2026 tyder på at salget av rødt kjøtt stabiliserer seg på kort sikt.

Markedet gir utsikter for moderat prisvekst. Nødvendig inntektsløft til bonden, særlig innenfor grovfôrbasert husdyrproduksjon, må likevel i stor grad komme over jordbruksoppgjøret. Tilskuddene over jordbruksavtalen bør innrettes slik at de i størst mulig grad gjenspeiler etterspørselen i markedet med hensyn til mengde og kvalitet. Endringene som ble gjort på sau og lam i 2025 er et godt eksempel på endringer som fremmer riktig kvalitet og mengde.

Norsk landbruksproduksjon er bærekraftig, og landbruket bidrar til å redusere utslipp av klimagasser. I den grad jordbruket pålegges kostbare klimatiltak, bør dette kompenseres igjennom jordbruksavtalen fordi det er krevende å videreføre slike kostnader igjennom verdikjeden.

Nortura mener at følgende områder må prioriteres i årets jordbruksoppgjør:

- **Økte inntekter til produsenter av sau og storfe**
- **Dersom Norge må tilpasse seg nytt EU-regelverk for holdbarhet for egg, må jordbruksavtalen gi et handlingsrom for å håndtere en slik endring**
- **Fraktordningene for slaktedyr og egg må styrkes for å bidra til å opprettholde løpende matproduksjon i hele landet**

Markedssituasjon for kjøtt og egg

Etter noen år med overskudd av rødt kjøtt og underskudd av egg, gikk man ut av 2025 med relativt god markedsbalanse for alle de markedsregulerte husdyrproduksjonene. Fryste slakt av storfe og gris på reguleringslager har blitt realisert i markedet i 2025, og det er god løpende etterspørsel etter det som slaktes. Ulike tiltak for å øke produksjonen av egg har båret frukter, og det forventes ikke et importbehov utover importkvotene i 2026. Økt prisdifferensiering etter vekt og gode vekstforhold, bidro positivt til tilførslene av lam i 2025, og det er i dag bedre balanse mellom etterspørselen etter sau og lam enn tidligere.

For 2026 prognoses at norske tilførsler og importkvotene vil dekke henholdsvis 95 og 99 prosent av etterspørselen for storfe og gris. Effekten av redusert melkebehov er et usikkerhetsmoment i prognosen, og vil kunne medføre høyere slakting enn det som i dag er prognosert. For sau og lam prognoses det en god markedsbalanse, mens det for egg forventes et moderat overskudd som gjør markedet i stand til å møte etterspørselen også i periodene på året hvor salget er høyest.

Prognose for kjøtt- og eggmarkedet i 2026, per januar 2026

	Norsk tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse
	Tonn	Endring		Tonn	Endring	
Storfe/kalv	85 600	3 %	9 000	99 600	-2 %	-5 000
Lam	17 100	-1 %	1 050	18 200	0 %	0
Sau	4 300	1 %	0	4 500	8 %	-200
Gris	132 200	0 %	1 650	135 300	-1 %	-1 400
Egg	69 500	7 %	0	68 600	1 %	900

Langtidsutsikter mot 2030

Norsk egg- og kjøtttråvare utarbeider årlig nye langtidsutsikter for de kommende fem årene.

- Frem mot 2030 prognoses det 1 prosent årlig nedgang i samlet innenlands forbruk av storfe, svin og småfe per capita. Tar man hensyn til beregnet befolkningsvekst, vil dette medføre 2 prosent nedgang i engrossalg av rødt kjøtt i 2030 sammenlignet med 2026.
- For egg prognoses det en økning i forbruk per innbygger på 0,25 prosent. Hensyntatt befolkningsveksten forventes økning i salget fram mot 2030 på 3 prosent.
- For hvitt kjøtt prognoserer Nortura en økning i salget på 12 prosent frem mot 2030.

Hvis langtidsutsiktene blir en realitet, innebærer dette at det ikke er behov for flere ammekyr og at dagens spesialiserte storfekjøttproduksjon synes å være på et passe nivå. Utviklingen i melkesektoren vil imidlertid ha stor betydning for dette behovet. For gris er dagens produksjonskapasitet tilstrekkelig, på tross av bortfall av tilførsler som følge av endringer i konsesjonsregulverket fra 2025. For hvitt kjøtt og egg vil det

med anslaget for salget være behov for å øke produksjonen, men for egg er behovet begrenset. For småfe virker dagens bestand å være på et passe nivå. En eventuell økning i produksjonen av lammekjøtt må derfor skje med flere kg lam per kg sau.

De ulike dyreslagene

Storfe

Markedet for storfe kom i balanse gjennom 2025. Rabatt på slakt fra reguleringslager og kalveslaktingen som ble gjennomført i 2023-2024, sammen med et generelt godt salg, bidro til balanse. For 2026 ser markedet ut til å være i god balanse, og det er ikke iverksatt noen markedsregulerende tiltak. Prisene er økt i 2025 og 2026. Den langsiktige trenden er redusert konsum av rødt kjøtt, men reduksjonen har avtatt de siste to årene.

Melkebehovet har vært økende den siste tiden, og Norsk melkeråvare forventer at melkebehovet vil ha positiv utvikling i årene som kommer. Økt melkebehov øker tilførselen av kjøtt gjennom flere fødte kalver og flere kyr til slakt. Fortsatt høyt melkebehov og ingen forventninger om økende salg av rødt kjøtt i årene som kommer, kan medføre overproduksjon av storfekjøtt dersom det legges opp til en økning i antall ammekyr.

Tabellen viser sammenheng mellom melkevolum (ved dagens ytelse), anslått salgsvolum (norsk storfe) i 2030 på 86 800 tonn og behov for antall ammekyr.

Meierileveranse mill. liter	Antall ammekyr				
	100 000	105 000	110 000	115 000	120 000
1 550	85 600	87 100	88 600	90 100	91 600
1 525	84 700	86 200	87 700	89 200	90 700
1 500	83 800	85 300	86 800	88 300	89 800
1 475	82 900	84 400	85 900	87 400	88 900
1 450	82 000	83 500	85 000	86 500	88 009

Norske forbrukere etterspør både hverdagsprodukter som kjøttdeig og bearbeidede produkter av storfe, og biffer av høy kvalitet. Markedet for biffer går i retning av økende etterspørsel etter biffer med høy grad av marmorering (intramuskulært fett). Dette er en trend vi ikke bare ser i Norge, men også i EU og USA. Det er ikke ønskelig med store mengder fett utover intramuskulært fett totalt sett i det norske markedet.

Et marked som ikke vokser betydelig i volum vil kunne medføre at en i fremtiden bør ha mer fokus på økt verdi fremfor volum. Nortura mener derfor at det er viktig med en innretning av tilskuddsmidlene slik at de i liten grad stimulerer til økt mordyr tall, eller kvaliteter som går på akkord på behov i markedet.

Nortura mener:

- **Storfeprodusentene må prioriteres i jordbruksoppgjøret**
- **Det er viktig med en innretning av tilskuddsmidlene slik at de i liten grad stimulerer til økt mordyrtall, eller kvaliteter som går på akkord med behov i markedet**

Gris

I løpet av 2025 kom markedet for gris tilbake i balanse. Reguleringslageret som bygde seg opp etter pandemien, ble tømt i løpet av våren. Markedssituasjonen ga grunnlag for å heve slaktevektene og produksjonen økte med 3 prosent sammenlignet med året før. Salget økte med 4 prosent i 2025. Bedret markedsituasjon ga også grunnlag for å øke PGE.

Svinenæringen har et investeringsetterslep, og særlig gjelder det slaktegrisproduksjonen. Det er viktig at svinenæringen også kan få støtte til nødvendig vedlikehold og investeringer gjennom Innovasjon Norge.

Spredt svineproduksjon må opprettholdes for å redusere smittefare mellom besetninger. Det er også en viktig forutsetning for å opprettholde slakterivirksomhet for alle dyreslag i distriktene. Distriktstilskuddet for gris må være på et nivå som sikrer likeverdige konkurranseforhold mellom svineprodusentene i sentrale områder og i distriktene.

Nortura mener:

- **Distriktstilskuddet på gris må være på et nivå som sikrer likeverdige konkurranseforhold mellom produsenter i sentrale områder og i distriktene**
- **Svinenæringen må kunne få støtte til nødvendig vedlikehold og investeringer**

Småfe

For lam har det vært god markedsbalanse de siste årene, noe som har gitt rom for prisøkninger. Lammeproduksjonen har hatt en nedadgående trend i noen år, og enkelte år kunne det trolig vært solgt noe mer lam. I 2025 snudde trenden, og produksjonen av lam økte med 2 prosent som følge av høyere slaktevekter. For 2026 prognoseres en økning i lammetallet på 1 prosent.

Over noen år har det vært en utfordring at andelen lette lam har økt. Nortura har redusert prisen på lette lam betydelig, og resultatene fra sesongen 2025 tyder på at

det har virket etter hensikten. Endringene i kvalitetstilskuddet, som blir gjeldende fra i år, forventes å bidra ytterligere i riktig retning.

Reguleringslageret av sau som bygde seg opp fra høsten 2023, er i ferd med å bli tømt. Redusert engrospris og ekstra frysefradrag har bidratt til det. Det er ikke rom i markedet for økt produksjon av sau. En eventuell økning i produksjonen av lammekjøtt må derfor skje med flere kg lam per kg sau.

Nortura mener:

- **Saueprodusentene må prioriteres i jordbruksoppgjøret**
- **Økte tilskudd i småfenæringa må fortsatt i hovedsak rettes mot produsert mengde lam**

Egg

Frem mot 2025 økte etterspørselen etter egg mer enn tidligere og det var periodevis underskudd av norske egg. Det ble iverksatt ulike tiltak for å øke produksjonen. Planlagt gjennomsnittlig engrospris ble økt betydelig og det ble gjennomført ulike tiltak for å maksimere produksjonen fra de eksisterende besetningene. Tiltakene har hatt virkning og produksjonskapasiteten har økt gjennom 2025 og inn i 2026. Samtidig har etterspørselsveksten etter egg flatet noe ut. Produksjonen er i dag tilstrekkelig for å møte etterspørselen etter norsk egg, og det er ikke behov for ytterligere produksjonsøkning. For 2026 forventes det at tilførselene av norske egg økes med 7 prosent sammenlignet med 2025. Engrossalget prognoseseres å øke med 1 prosent. Importbehovet i 2024 og 2025 blir dermed erstattet av norske egg.

Eggbransjen tar i bruk ny teknologi for å styrke dyrevelferden. Animalia skal utarbeide en bransjestandard for hva som skal definere kjønnssorterte egg (IN-OVO). Målet er at kjønnssorterte egg skal være den nye normalen innen 1. juli 2027. Overgangen vil skje gradvis, i takt med normal levealder i flokkene.

Norge praktiserer i dag 35 dagers holdbarhet for egg, mens EU praktiserer holdbarhetsgrense på 28 dager. Dersom Norge velger å tilpasse seg EUs regelverk for holdbarhet på egg, vil det medføre økte kostnader forbundet med å få inn alle egg raskt nok til at de kan benyttes som konsumegg (ferske egg i butikk).

Nortura mener:

- **Dersom Norge må tilpasse seg EUs regelverk for holdbarhet for egg, må jordbruksavtalen gi et handlingsrom for å håndtere en slik endring**

Kylling

Relativt stor produksjon av kylling i 2023, ga en betydelig lageroppbygging som bransjen hadde med seg inn i 2024. I andre halvdel av 2024 og gjennom 2025 ble overskuddet i markedet realisert, og det var behov for noe suppleringsimport i tillegg til den tollfri EU-kvoten. I 2025 var det en moderat økning både i produksjonen og engrossalget. Dette er en utvikling vi prognoserer vil fortsette inn i 2026. Det forventes relativt god markedsbalanse i kyllingmarkedet i 2026. Den underliggende trenden er relativt sett større vekst i etterspørselen etter kylling i forhold til rødt kjøtt.

Det er inngått en bransjeavtale som innebærer overgang til mer saktevoksende kylling innen 2028. Denne overgangen er medfører økte kostnader i kyllingproduksjonen, blant annet knyttet til økt fôrforbruk og behov for utvidelse av husdyrareal.

Tilstrekkelig ventilasjon og fyring er en forutsetning for god dyrevelferd og dyrehelse. Bioenergi, varmegjenvinningsanlegg og andre typer fornybar energi er svært aktuelle for fjørfeproduksjon, samtidig som de har en positiv klimaeffekt. Midlene som bevilges over jordbruksavtalen bør innrettes slik at de kan bidra til gjennomføring av prosjekter innenfor fjørfeproduksjon.

Nortura mener:

- **Fjorfefæringen bør ha tilgang til investeringsstøtte for omlegging til fornybar energi**

Fraktutjevningsordningen

Fraktutjevningsordningen er et av de mest sentrale landbrukspolitiske virkemidlene for å sikre like konkurransevilkår ved produksjon av egg- og kjøttproduksjon i hele Norge. Formålet med tilskudd til frakt av slaktedyr og egg er å jevne ut transportkostnader ved frakt av slaktedyr eller egg fra produsent til slakteri/eggpakkeri. Et viktig premiss for ordningen er at det er tilstrekkelig kompensasjon for frakt, da dette indirekte eller direkte påvirker aktørenes mulighet til å jevne ut prisene mellom produsenter. Økt tilskudd til frakt bidrar i stor grad til økt lønnsomhet for alle husdyrprodusenter fordi det reduserer fraktkostnadene likt for alle.

Tilskudd til frakt av slaktedyr

Tilskudd til frakt av slaktedyr er en nødvendig grunnpilar for å sikre spredt og variert husdyrproduksjon i hele landet. Det er svært positivt at avtalepartene i de senere år har bevilget penger til å styrke ordningen med frakttilskudd for slaktedyr. Nortura har gjennomført en effektivisering av dyretransporten som har redusert kostnadene betydelig. Det er fortsatt en betydelig underdekning av fraktkostnadene, en kostnad

som må dekkes av bøndene. Årlig kostnadsøkning relatert til transport forventes alene å utgjøre i overkant av 3%.

Frakttilskuddet bør økes med 61 mill. kr for å bedre lønnsomheten til alle som leverer storfe, sau og gris til slakt. I tillegg vil økt støtte til frakt sikre at alle slakteriene over tid bidrar til utjevning av fraktkostnader som er vesentlig for å oppnå ordningens formål om like forutsetning for husdyrproduksjon over hele landet.

Tilskudd til frakt av egg

Dagens tilskudd til frakt av egg bidrar til å utjevne kostnadene ved produksjon ulike steder i landet. For å fullt ut utjevne den frakrelatert kostnadsulempen mellom de ulike distriktene må ordningen styrkes med 6 mill. kroner.

Nortura mener:

- **Tilskudd til frakt av slaktedyr og egg må styrkes til et nivå som sikrer likeverdige konkurranseforhold mellom produsenter i sentrale områder og i distriktene**

Import, dagens tollvern og RÅK

Det er i prognosene lagt til grunn at importkvotene utnyttes også i 2026, da disse åpner for import til et lavere prisnivå enn det vi har i Norge.

En svak norsk krone og et relativt høyt prisnivå i EU gjør at vi i det store bildet i dag har et tilstrekkelig tollvern for kjøtt og egg. Særlig prisen på storfekjøtt har i EU holdt seg stabilt høye det siste året. I dag er importprisen på hele kyslakt fra EU, målt i norske kroner, om lag på samme nivå som norsk engrospris. Historisk har prisen på importert storfe fra EU ligget godt under norsk pris. For gris og egg har prisveksten i EU vært mindre drastisk og virker nå å ha flatet ut. For enkelt stykningsdeler av gris og eggprodukter har prisnivået falt noe i siste halvdel av 2025.

Bearbeida landbruksvarer er i større grad enn rent kjøtt og egg utsatt for importkonkurranse. RÅK-ordningen er avgjørende for å opprettholde bruken av norske råvarer som innsatsfaktor i norsk matindustri. For at ordningen skal virke etter sin hensikt er det viktig at det avsettes tilstrekkelig med midler til å kunne kompensere differansen mellom norsk og internasjonalt prisnivå.

Prisnedskrivning av fôrkorn

Tilskudd til prisnedskrivning av korn som råvare til kraftfôr er et viktig og nødvendig element for å holde produksjonskostnaden til norske kjøtt- og eggprodusenter på et

nivå som gir bærekraftig økonomi. I tillegg er prisnedskrivningstilskuddet et viktig virkemiddel for å opprettholde kanaliseringspolitikken over tid.

Prisforholdet mellom dyreslag påvirker til en viss grad salget, men forbrukeren tar i størst grad sine valg basert på den faktiske prisen på det enkelte produkt. Stor prisvekst på gris og kylling vil trolig redusere det samlede salget av kjøtt mer enn det vil stimulere til økt salg av storfe og lam. Grensehandel vil også øke. Det medfører lavere verdiskaping i norsk jordbruk.

Det er ikke rom i markedet på kort sikt for store prisøkninger. En økning i kostnadene til kraftfôr kan dermed gå utover lønnsomheten til produsentene.

Velferdsordningene

Velferdsordningene skal legge til rette for at bønder kan ta ut ferie og fritid og sikre gode ordninger knyttet til sykdom, ulykker og svangerskap/fødsel. Gode velferdsordninger er avgjørende for rekruttering av nye bønder inn i næringen. I tillegg til at det bidrar til bondens helse og velferd, er gode velferdsordninger også med på å sikre god dyrevelferd. Velferdsordningene må hele tiden utvikles og styrkes slik at det holder tritt med kostnadsutviklingen og sikrer bonden mulighet til å ta ut fritid og et sikkerhetsnett tilsvarende andre grupper.

I tillegg er det viktig at avløsertilskuddet kan benyttes på like vilkår i næringen slik at det ikke blir skjevheter til hva slags arbeid som kan dekkes inn av avløsertilskuddet mellom produksjonene.

Biosirk

Biosirk er pålagt strengere rensekrav. Kostnaden ved å innfri disse kravene er betydelig og mye av kostnaden vil måtte videreføres til bonden, anslagsvis 40 mill. kroner per år.

Denne kostnaden bør hensyntas i jordbruksoppgjøret.